

1FU392

Bakalářský seminář

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah semináře č. 3

- Co nám pomáhá orientovat se v odborné literatuře – anotace, abstrakt, recenze.
- Metody práce.

Co nám pomáhá orientovat se v odborné literatuře

- Stručné informace o publikovaných pracích, statích, knihách, výzkumech v podobě anotací, abstraktů (resumé) a recenzí, které píší sami autoři jednotlivých prací (abstrakty a resumé), nebo je poskytují nakladatelé či pracovníci knihoven (anotace), případně také odborníci v daném nebo příbuzném oboru (recenze).
- Anotace, abstrakt a resumé – stručná a výstižná charakteristika textu
- Anotace se zpravidla týká rozsáhlejších prací (knih), abstrakty a resumé drobnějších textů.

Co nám pomáhá orientovat se v odborné literatuře

- **Anotace** zahrnuje celkovou charakteristiku textu, základní údaje o autorovi a profil předpokládaného čtenářstva. Zpravidla neobsahuje základní zjištění (tvrzení, závěry) ani argumenty.
- **Abstrakt** je informací o statí, shrnutí (**resumé**) je spíše její miniaturou.
- **Recenze** je kromě stručné charakteristiky i hodnocením práce, případně srovnáním s jinými pracemi zabývajícími se podobným problémem.

Abstrakt (resumé)

- stručná charakteristika textu
- český ekvivalent: výtah (shrnutí)
- liší se z hlediska objemu informací, které poskytují, i rozsahu
- 2 různé tradice:
  - **Anglosaská tradice** – „abstract“ - zpravidla úspornější a poskytuje jen základní informace – identifikuje problém a shrnuje závěry
  - **Francouzská tradice** – **resumé (ang. Summary)** – poskytuje více informací, vedle problému a závěrů také základní argumenty, bývá proto delší

Abstrakt (resumé)

- má představovat podstatné jádro daného článku,
- má být prostorově úsporný a zároveň informačně co nejobsáhlejší,
- je samostatný a relativně nezávislý celek, vnitřně koherentní a zřetelně strukturovaný.

Abstrakt (resumé)

- V účelně napsaném abstraktu se čtenář dozví, zda se stať zabývá problémem, jenž je předmětem jeho zájmu, z jakého zorného úhlu k němu její autor přistoupil a co nového přináší; zda prověřil nebo zpřesnil známé teze, či zda přichází s tezí novou (a o co ji opírá).
- Je nepominutelnou, avšak zcela samostatnou součástí každé stati publikované v odborném časopise nebo sborníku.

Abstrakt (resumé) - některé charakteristické jazykové a slohové jevy

Poměrně stereotypní ráz mívá především začátek abstraktu.

Nejčastěji abstrakty začínají substantivním výrazem
(tento) článek / příspěvek / referát / esej / tato práce / studie

a pokračuje slovesnými frázemi jako *zabývá se / zaměřuje se na / pojednává o / sleduje / zkoumá / popisuje / zjišťuje / ukazuje / analyzuje / rozebírá / hodnotí / vyhodnocuje / všímá si / informuje o / polemizuje s názorem, že / uvádí výsledky výzkumu / je pokusem o / vyvozuje názor, že / dokládá a zdůrazňuje, že / usiluje o / snaží se dokázat, že / představuje pokus o...*

Abstrakt (resumé) - některé charakteristické jazykové a slohové jevy

Varianty takovýchto začátků představují obraty jako *cílem / smyslem tohoto článku je / základním / ústředním / hlavním / vlastním tématem této práce je / v této práci se podává výsledek / v této práci se zkoumá...*

Jiným typem začátku je tzv. „autorský: *autor tohoto příspěvku sleduje / autor navazuje na svůj dřívější pokus / autorův příspěvek představuje srovnávací studii / v tomto příspěvku autor pojednává o...*

Autor je vyjádřen jen osobní koncovkou slovesa v čísle jednotném (*v práci jsem se pokusila*) nebo množném (*v tomto referátu zdůrazňujeme*).

Někdy bývá autor anonymizován užitím konstrukce neosobní (*v práci se zkoumá vztah...*).

Abstrakt (resumé) - některé charakteristické jazykové a slohové jevy

Závěrečné formulace:

referát je zakončen tvrzením, že... /

autor končí svůj článek typologickým shrnutím postojů k... /

autor uzavírá svůj referát přesvědčením, že... /

výsledky, které jsem předložila, ukazují... /

práce potvrzuje, že /

všechny tyto rozdíly ukazují na to, že tato oblast nabízí možnost dalšího výzkumu.

Anotace

- „stručná charakteristika slovesného díla s údaji o obsahu, zaměření, významu, autorovi, úpravě, určení aj.“

Dva druhy anotací:

- Anotace v odborných časopisech
- Anotace (popisy knih) na obálkách knih

Anotace v odborných časopisech

- stručná informace o nové knize
- V záhlaví: plné jméno autora, úplný název knihy (vč. podtitulů), místo vydání, nakladatelství, rok vydání a počet stran, příp. pořadí vydání, rozsah příloh (obrázků, tabulek, grafů), ediční řada, příp. překladatel
- Charakteristika knihy stručným způsobem:
  - o čem kniha pojednává,
  - jak je členěna (zpravidla plné názvy hlavních částí knihy),
  - jakým problémem se ta která část knihy zabývá.

Anotace v odborných časopisech

- (Na rozdíl od recenze) neobsahuje hodnocení knihy a obvykle v ní není ani prostor pro představení autora.
- Mají zpravidla rozsah poloviny tiskové stránky (jsou přitom tištěny menším typem písma než stat').

Anotace tzv. nakladatelská

- Uveřejněna za jiným účelem – má potenciálního čtenáře nejen upozornit na novou knihu, ale také ho přimět k tomu, aby si ji zakoupil.
- **Anotace v nakladatelském katalogu** – kromě základních údajů (autor, název, nakladatelství, pořadí a rok vydání, počet stran) také info o typu vazby (brožovaná nebo pevná/vázaná), formát (rozměry knihy), ISBN (Mezinárodní standardní číslo knihy) a cenu doporučenou nakladatelstvím. Bývá velmi stručná, jedno až dvouvětá.

Anotace tzv. nakladatelská

- Anotace na zadní straně knižní obálky – začíná popisem knihy, případně může být uvozena několika otázkami nebo tvrzeními, charakterizujícími témata knihy, od nichž přechází k jejímu popisu. Zpravidla nechybí info o autorovi a jeho díle.

Recenze

- zhodnocení díla
- Recenze uveřejněná v odborném časopise
  - je uvedena stejnými údaji jako anotace (tj. plné jméno autora, úplný název knihy včetně podtitulu, místo vydání, nakladatelství, rok vydání a počet stran, pořadí vydání, rozsah příloh, ediční řada);
  - následuje charakteristika tématu knihy a informace o jejím členění;
  - dále věcná kritika, názor autora recenze;
  - v úvodní části může být info o autorovi.

Recenze

Předmětem hodnocení může být:

- samo členění knihy,
- autorova vlastní charakteristika obsahu a účelu knihy (autor v úvodu deklaruje určitý obsah a záměr knihy, od nich se však skutečný obsah knihy a její zpracování liší),
- nesmí být opomenuty zejména hlavní závěry,
- nepřesnosti i drobnější chyby (ve jménech, bibliografii, tabulkách atd.),
- způsob práce s poznámkovým aparátem, zpracování bibliografie, rejstříků a dalších příloh, grafická podoba,
- jazyk, jímž je kniha napsána.

Recenze

- Prvky informační se prolínají s prvky hodnotícími a málokdy je lze od sebe přísně oddělit.
- Z konkrétních informací musí být zřejmé, co je informace a co hodnocení (názor) recenzenta.
- Předpokladem dobře napsané recenze je důkladné seznámení se s recenzovanou knihou, její argumentací, závěry atd.

Metody práce

- **Metodou** rozumíme promyšlený, objektivně správný způsob (postup, prostředek) nebo soustavu způsobů, které umožňují nalezení nebo objasnění vědeckých poznatků a zákonitostí, umožňujících poznat daný objekt.
- **Metodika** je konkrétní stanovený způsob řízení určitého opakujícího se problému (př. metodika hodnocení efektivnosti investic).
- **Metodologie** je věda o metodách, které lze v jednotlivých vědách používat.

Metody práce

Pozorování

- cílevědomé, plánované a systematické sledování určitých skutečností
- výsledkem je nejen popis skutečnosti, ale i její vysvětlení
- Měření – určení kvantitativní stránky určité vlastnosti zkoumaného objektu

Metody práce

Srovnávání (komparace)

- zjišťujeme shodné či rozdílné stránky u dvou či více jevů,
- zjišťujeme odlišné přístupy k řešení určitých problémů a tyto porovnáváme,
- je základní metodou hodnocení,
- můžeme použít jak při získávání poznatků a faktů, tak i při jejich zpracování.

Metody práce

Analogie

- opírá se o metodu srovnání,
- na základě zjištění shody některých znaků dvou či více různých předmětů nebo jevů usuzujeme na přibližnou shodu i u některých dalších znaků těchto předmětů či jevů.
- poskytuje orientaci při zkoumání neznámých jevů.

Metody práce

Analýza

- postupný sběr informací, jejich třídění, hodnocení a následná interpretace,
- rozložení zkoumaného jevu nebo skutečnosti na jednotlivé části, které se stávají předmětem dalšího zkoumání,
- hlubší poznání dílčích částí umožní lépe poznat jev jako celek.

Metody práce

Syntéza

- sjednocení (spojení) jednotlivých částí v celek,
- sledování vzájemných souvislostí, čím lépe a hlouběji poznáváme jev jako celek,
- pomáhá odhalovat vnitřní zákonitosti fungování a vývoje jevu.

Analýza a syntéza tvoří nedílnou jednotu; oba tyto postupy se prolínají a doplňují (analyticko-syntetické poznávací postupy).

Metody práce

Abstrakce

- myšlenkové oddělení nepodstatných vlastností jevu od vlastností podstatných, což umožňuje zjistit obecné vlastnosti a vztahy, tj. podstatu jevu.

Metody práce

Indukce

- vyvozování obecného závěru na základě mnoha poznatků o jednotlivostech,
- indukativní úsudky umožňují dojít k podstatě jevů, stanovit jejich zákonitosti.

Metody práce

Dedukce

- takový způsob myšlení, při němž od obecnějších závěrů, tvrzení a soudů přecházíme k méně obecným.

Indukce a dedukce spolu úzce souvisí. Indukcí dospíváme na základě zkoumání jednotlivých jevů praxe k teoretickým zobecněním, naopak teoretické závěry si dedukcí ověřujeme v praxi.

Děkuji za pozornost.

Použité zdroje

1. ČMEJRKOVÁ, Světlá, SVĚTLÁ, Jindra a DANEŠ, František. Jak napsat odborný text. Praha: Leda, 1999. 255 s. ISBN 80-85927-69-1.
2. FRANCÍREK, František. Absolventská práce: co, jak a proč připravit, zpracovat, napsat a hodnotit (obhájit). Vyd. 2. vyd. Praha: Ingenio et Arti, 2013. 62 s. ISBN 978-80-905287-3-4.
3. LIŠKA, Václav. Zpracování a obhajoba bakalářské a diplomové práce. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. 93 s. ISBN 978-80-86946-64-1.
4. PETERKOVÁ, Jana. Tvorba diplomové práce. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2011. 81 s. ISBN 978-80-245-1791-9.
5. SYNEK, Miloslav, SEDLÁČKOVÁ, Helena a VÁVROVÁ, Hana. Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné písemné práce. 2. přeprac. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 57 s. ISBN 978-80-245-1212-9.
6. ŠANDEROVÁ, Jadwiga. Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách: několik zásad pro začátečníky. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 209 s. Studijní texty / Sociologické nakladatelství; sv. 34. ISBN 80-86429-40-7.